

Punctum

Contactblad voor alle koren

in het Bisdom

Groningen-Leeuwarden

2011

NEDERLANDSE
SINT-GREGORIUS
VERENIGING

JAARGANG 24
NUMMER 1

Colofon
PUNCTUM

Jaargang 24, nr.1, januari 2011

Punctum is een uitgave van de Nederlandse Sint-Gregoriusvereniging (NSGV) in het Bisdom Groningen-Leeuwarden. Het blad verschijnt drie maal per jaar en is bestemd voor alle koren in het Bisdom Groningen-Leeuwarden. De uitgave is ook van belang voor de in het bisdom werkzame pastorale werk(st)ers, werkgroepen liturgie, (koor-) secretariaten, cantors, dirigenten en organisten.

Redactie: Het bestuur van de NSGV in het Bisdom Groningen-Leeuwarden

Redactieadres: Haddingestraat 21 H, 9711 KB Groningen
e-mail: sjoerdruisch@hotmail.com

Eindredactie/lay-out: Dhr. S. Ruisch en secretariaat NSGV in het bisdom Groningen-Leeuwarden
Ubbo Emmiussingel 79
9711 BG Groningen

Abonnementsprijzen: Korenabonnement: € 20,00 (5 exemplaren)
Persoonlijk abonnement: € 6,00

Bankrekening: 6702 65 578 t.n.v. Bisdom Groningen-Leeuwarden,
Ubbo Emmiussingel 79, 9711 BG Groningen,
onder vermelding van "t.g.v. NSGV"

Inhoud

Van de redactie.....	3
Prijsverhoging Punctum.....	3
Wijziging prijs eretekenen.....	3
Van het bestuur.....	4
De Goede Week.....	5
Kerkmuzikale tips voor de Veertigdagentijd en Paasviering	9
Korenmiddag Oost-Groninger parochies.....	10
Vicaria.....	11
Uit het hart.....	12
Muziekbijlage 'Het uur is gekomen'.....	14
Jaarverslag 'Cantemus Domino' Coevorden.....	16
Het orgel in de Veertigdagentijd.....	18
Het bijzondere van het Gregoriaans.....	20
Cursussen.....	22
Onderscheiding parochianen Walfriedparochie.....	23
Jubilea.....	24

Van de redactie

De eerste Punctum van 2011, een paar weken vòòr de (late) Pasen van dit jaar. Met een interessant artikel over de Goede Week en het al dan niet verzorgen van orgelspel voor, tijdens en na de mis in de Veertigdagentijd. De muziekbijlage is dezelfde als de vorige keer. Toen niet goed leesbaar. Deze keer, door een andere, ruimere lay-out wel goed te gebruiken. Een prachtig lied voor de 5^e zondag van de Vasten.

Wij wensen u veel weer veel inspiratie en alvast een zalig Pasen.

Sjoerd Ruisch

Prijsverhoging Punctum

Bij de behandeling van de begroting 2011 van de NSGV in het bisdom Groningen-Leeuwarden bleek een groot tekort op de post Punctum. Het bestuur is daarom genoodzaakt het korenabbonnement (5 exemplaren) met ingang van 2011 te verhogen tot € 20,- (was € 17,50). Het persoonlijke abbonnement ad € 6,- blijft ongewijzigd.

ERETEKENEN

Hier volgt een overzicht van de prijzen van de eretekenen.

De prijs voor de zilveren en gouden medaille is **gewijzigd per 28 januari 2011**

Oorkonde € 5,50, erediploma 5,50

Eremedaille Brons	vanaf 12½ jaar	€ 36,95
Eremedaille Zilver	vanaf 25 jaar	€ 76,55
Eremedaille Goud	vanaf 40 jaar	€ 90,30
Ereteken voor bijzondere verdiensten		€ 86,20
Draagspeld brons/zilver/goud		€ 4,30
Broche brons/zilver/goud		€ 4,30
Draagspeld voor bijzondere verdiensten		€ 7,50
Oorkonde		€ 5,50
Insigne 50, 55, 60 jaar		€ 8,20
Erediploma		€ 5,50
Kaars		€ 30,85

Van het bestuur

Griep

Op deze plaats had een bestuurlijk schrijven van onze medebestuurder Henk Limberger zullen staan. Hij zou schrijven over een bijeenkomst van koren in de parochies van het noordelijke Groningen, maar dat leverde zo weinig stof op dat daarover geen verhaal te maken was.

Overigens beleven ze daar in het Noord-Groningse meer: Men heeft onlangs de overstap gemaakt van de wekelijkse missaaltjes 'Bron van Christelijke geest' naar de alom bekende bundel 'Gezangen voor Liturgie'(GvL). En in september a.s. op de startzondag van de kerkelijke activiteiten aldaar gaan de koren van deze samenwerkende parochies in één groot koor op om onder meer de Sint-Jansmis van Rutger van Mazijk te zingen. Een voorbeeld van wat je allemaal uit een samenwerkingsverband kunt halen.

Henk Limberger vond dat hij vanwege deze 'armoede' moest uitwijken naar een ander onderwerp, en zou dat ook stellig gedaan hebben, ware het niet dat hij juist in de laatste dagen van inlevering van kopij de griep kreeg. Dit verhaal komt mij niet onbekend voor, want ik heb de laatste weken ook gezondheidsklachten in deze richting gehad.

Ook hoorde ik dat her en der de griep stevig heeft huisgehouden, en die zal de opkomst van koorleden op de repetities en in de vieringen stevig beïnvloed hebben. Met alle gevolgen van dien voor de programma's, waaraan op het allerlaatste moment stevig gesleuteld moet worden. Nog moeilijker wordt het als de dirigent of organist moet afzeggen. Hoe kom je zo gauw aan een vervanger? In samenwerkende parochies kan men in dit soort moeilijke omstandigheden goede oplossingen bieden. Het is zaak dat men in 'gezonde' tijden hierover afspraken met elkaar maakt zodat de muzikale verzorging van vieringen, zij het dan wat in gewijzigde vorm, te allen tijde door kan gaan.

Wat je allemaal uit een samenwerkingsverband kunt halen!

Wil Jongma

De Goede Week

De Goede Week wordt door veel christenen beschouwd als het hart van het liturgisch jaar. Ze begint op Palmzondag – vijf dagen voor Zijn lijden; daarna een korte pauze om vervolgens door te gaan naar Witte Donderdag – de avond voor Zijn lijden, en de eigenlijke paasviering: Goede Vrijdag, de Paasnachtwake en Paaszondag – lijden, dood en verrijzenis. Helaas constateren wij ook dat in toenemende mate men niet weet wat Pasen betekent. Het spreekt voor zich dat trits van bijzondere dagen er niet zomaar was. Wij kunnen zelfs spreken van twee losse elementen, die in de loop van de geschiedenis in een zinvolle samenhang bij elkaar gekomen zijn, namelijk Palmzondag en de Paasviering.

Palmzondag

De oorsprong van de viering van Palmzondag moeten wij zoeken bij de christengemeente in Jeruzalem. Rond het jaar 400, zo vinden wij in de analen, kwam men op de Olijfberg samen en daalde in een processie naar de stad af. De kinderen zouden daarbij palmladeren en olijftakken in hun handen meegedragen hebben. De traditie om op deze dag het lijdensverhaal te lezen of te zingen ontstond pas later. Deze historische ontwikkeling heeft geleid tot een nieuwe naamgeving van deze dag: Palm- en passiezondag. Het heeft ook geleid dat er verschillende modellen van vieringen zijn, waarbij accenten gelegd worden op dan weer de

feestelijke intocht in Jeruzalem, dan weer het lijden en sterven van de Heer.

Paasviering

De Paasviering sluit aan bij de Joodse Pesach: de doortocht door de Rode Zee als symbool van de overgang van het leven als slaaf naar het leven in vrijheid. Het christelijke Pascha werd uitgebreid: de overgang door de dood naar de verheerlijking. De oorspronkelijke viering van deze overgang beperkte zich tot één lange nachtwake, met het accent op de verwachting van de wederkomst van de Heer en de voltooiing van de verlossing. Pas later werd in die nachtwake de gedachtenis aan lijden, dood, verrijzenis en hemelvaart van Christus meer betrokken.

Oorspronkelijk was het de nacht van de voltooiing, de nacht van leven, lijden, dood en verrijzenis, de overgang van droefheid naar vreugde, van duister naar licht, van dood naar leven.

In de vierde eeuw werd deze oorspronkelijke nachtwake uiteengelegd in drie dagen overeenkomstig de volgorde van de gebeurtenissen van lijden, dood en verrijzenis. Door de ruimte die hierdoor ontstond kwamen er tal van toevoegingen in alle vieringen van dit triduum, wij noemen de lichtritus (vanaf de 7^e eeuw) en de viering van de doop (vanaf de 13^e eeuw) in de paasnacht.

De muziek in de liturgie van de Goede Week

Anders dan in de kersttijd, tijdens welke men gezangen voor deze tijd meerdere keren kan gebruiken, zijn in de Goede Week totaal verschillende vieringen met dus diverse muziek in de liturgie. Men staat voor een liturgisch programma met heel veel gezangen.

Gregoriaans: Wie het volledige Gregoriaanse programma van de Goede Week wil uitvoeren, staat voor een bijna onmogelijke opgave. Wij wijzen op de mogelijkheden die het Graduale Simplex biedt: een scala aan gezangen – psalmodie met overbekende antifonen.

Overigens siert het de liturgie dat in de vieringen hier en daar een Gregoriaans gezang klinkt. Bij heel wat koren staan die al jaren ongebruikt in de kast. Wij noemen:

Palmzondag: Hosanna filio David – Pueri Hebraeorum – Gloria laus et honor.

Witte Donderdag: Ubi caritas – Pange lingua.

Goede vrijdag: Ecce lignum crucis – Improperia (Popule meus) – Crux fidelis.

Paasnachtwake/Pasen: Alleluia (na epistel) – Victimae paschali laudes – Ite missa est.

Gezangen in de volkstaal. Veel parochies beschikken over meerdere koren. Laat die koren bij toerbeurt aan de vieringen meewerken, het begint een traditie te worden om kinderen te laten zingen op Palmzondag, maar een viering op een van de paasdagen kan ook heel mooi zijn.

Voor parochies die de rijkdom van koren niet hebben het volgende:

De kenner van de liturgie weet dat in de loop van de veertigdagentijd de thematiek van de paasviering aan de orde komt: op de tweede zondag: *gedaanteverandering* (verwijzing naar de verrijzenis); op de derde zondag *water* (het gesprek met de Samaritaanse vrouw); op de vierde zondag *licht* (genezing van de blindgeborene); op de vijfde zondag *leven* (de opwekking van Lazarus); al met al de symbolieken van het doopsel en de paasviering. Koren en cantors die het ‘druk’ hebben, kiezen de muziek in de liturgie zo, dat ook hier vaker een gezang aan de beurt kan komen. Ook vooruit kijken is geboden. Vanaf de paasviering volgt de paastijd van vijftig dagen: van Pasen tot Pinksteren, zeven weken en een dag. Vooral in het eerste gedeelte van de paastijd kunnen gezangen uit de paasviering weer terugkeren.

De psalmen bij de lezingen: men ontkomt er niet aan!

Toch noteren wij de volgende psalmen die desgewenst vaker gebruikt kunnen worden:

Psalm 22 – God mijn God waarom hebt Gij mij verlaten; antwoordpsalm op Palmzondag en Goede Vrijdag, begeleidende zang bij de altaarontbloting op Witte Donderdag.

Psalm 31 – Vader in uw hand beveel ik mijn geest;

antwoordpsalm op Palmzondag en Goede Vrijdag.

Psalm 118 – meerdere versies - is de psalm voor Pasen en de paastijd.

Psalm 16 – meerdere versies – antwoordpsalm voor de paastijd; zeer geschikt voor in de uitvaartliturgie.

Psalm 30 – meerdere versies - antwoordpsalm in de paastijd.

Naast de psalmodie is er een overvloed aan gezangen die men gemakkelijk in de bundels kan vinden. Wij laten ze daarom hier onvermeld.

Wil Jongma

Annie Bank Edition
Postbus 347
1180 AH Amstelveen
Tel. 020-4412202
Email:sales@anniebank.nl

Op deze websites vindt u allerlei informatie over nieuwe uitgaven en over koormuziek.

www.anniebank.com

www.koormuzieknet.nl

www.organmusic.nl

Kerkmuzikale tips voor de Veertigdagentijd en Paasviering

Het ‘Algemeen Statuut van het Romeins Missaal’ geeft enige regelgeving voor de liturgie in de veertigdagentijd en de muziek daarin. Wij zetten enkele belangrijke zaken op een rij:

De lofzang **Gloria** wordt gedurende de gehele veertigdagentijd niet gezegd of gezongen. Pas voor het eerst op Witte Donderdagavond klinkt deze zang voor het eerst weer. Dit is niet van toepassing op (hoog-)feesten in de veertigdagentijd.

Vanaf Aswoensdag tot in de Paasnachtwake wordt het **Halleluja** niet gezegd of gezongen. In GvL staan bij de Hallelujaverzen alternatieven met de acclamatie ‘Looft de Heer, alle gij volken’. Dit geldt voor alle vieringen in de veertigdagentijd, dus ook op de (hoog-)feesten van H. Joseph (19 maart) en de Aankondiging van de Heer (25 maart), en bijzondere vieringen als huwelijk en uitvaart.

Orgelspel: Het orgel wordt in de veertigdagentijd alleen gebruikt als begeleiding bij de zang. Orgelspel voor en na en tijdens de pauzes in de viering is niet toegestaan. Ook hier zijn uitzonderingen: op de vierde zondag in de veertigdagentijd (‘zondag Laetare’) en de (hoog-)feesten kan er orgelspel zijn zoals gebruikelijk. Zie verder het artikel van Gerard Kock: Het orgel in de veertig dagen, elders in dit nummer.

Vanaf Witte Donderdag na de lofzang Gloria tot in de Paasnachtwake is het gebruik van het orgel evenzo. Voorafgaande aan de viering van Witte Donderdag kan er orgelspel zijn zoals gebruikelijk. Na het genoemde Gloria is er uitsluitend orgelbegeleiding bij de zang, tijdens de pauzes is er stilte, en zo verlaat men na de viering ook het kerkgebouw. Dit geldt ook voor alle vieringen van Goede Vrijdag, zowel de Kruisweg als de Woorden- en communieviering, met dien verstande dat er voorafgaande aan de vieringen ook geen orgelspel is.

De Paasnachtwake begint met stilte: ‘Licht van Christus’ of ‘Lumen Christi’ klinkt als eerste vanuit die stilte. Tijdens de pauzes en na de viering is een feestelijk orgelspel meer dan welkom.

Wil Jongma

KORENMIDDAG OOST-GRONINGER PAROCHIES

Op 30 januari j.l. kwamen 8 koren uit de oost-groninger parochies (Hoogezand-Sappemeer, Stadskanaal, Veendam en Winschoten) bijeen voor een jaarlijkse korenmiddag.

4 Gemengde koren, 2 dameskoren en 2 herenkoren deden hun uiterste best om de anderen met hun gezang te plezieren.

De middag werd voor de dertiende keer gehouden. Deze keer in een volle St. Vituskerk te Winschoten. Het is een zangmiddag zonder competitie en jurybeoordeling. Het luisteren naar elkaar, het elkaar weer ontmoeten zijn de belangrijkste ingrediënten van deze korenmiddagen. Ieder koor zong 3 tot 5 liederen.

Naast gregoriaanse gezangen en liederen uit de Taizébundel werd er gezongen in het nederlands, engels en latijns. Ook werden er liederen gezongen uit de russisch-orthodoxe liturgie.

Allemaal prachtige gezangen. Een grote verscheidenheid aan liederen. Het werd dan ook een zeer gezellige en zeker geslaagde middag, die op 29 januari 2012 een vervolg krijgt in de kerk van Maria ten Hemelopneming te Veendam.

VICARIA

Verrassingen

Voor de kerst werd ik door een krant opgebeld om mijn mening te geven over de stelling dat het aanbeveling verdient om Kerst en Pasen voortaan op een vaste zondag te zetten.

Dat zou veel handiger zijn voor de economie en de planning van de huiselijke agenda. Daar bleken tot mijn vreugde de meeste respondenten niet voor te voelen. De Schepper, geloof ik, ook niet. Het ogenblik van je geboorte, van je sterven, van je verliefd worden, van je ziek worden, wil de hemel maar niet laten sporen met onze agenda. De natuur blijft ons verrassen met gebeurtenissen die zich van onze agenda niets aantrekken. Jezus' komst staat op de eerste dag die meetbaar één minuut langer licht geeft: 25 december. De geboorte van Johannes de Doper, precies aan de andere kant van de zonnewending, op 24 juni. En Pasen op de zondag na de eerste volle maan in de lente.

Dit jaar, voor het eerst sinds 1943, hebben we een heel late Pasen. Dat komt omdat de maartse volle maan heel kort valt vóór dat de zon op de evenaar staat. Nog net winter dus. Voor de eerste volle maan in de lente moet je dan 29 etmalen wachten, plus 12 uren, 44 minuten en 24 seconden (houd uw horloge er maar naast). En dan, de zondag 24 april daarna, is het Pasen. Heel wat parochies raken nu wat klem met geplande eerste communiefeesten, de meivakantie, Moederdag. En natuurlijk een late Hemelvaart en Pinksteren. Vanwege de strakke weekindeling – de economie, weet u wel – regende het vorig jaar klachten dat de kinderen net de Sint hadden uitgezwaaid en zonder pauze de kerstrace moesten aanvagen. Dat bezwaar kan eenvoudig worden verholpen door de advent weer eens te gaan vieren. Dan krijg je vanzelf een heilzame pauze. Met de late Pasen valt te vrezen dat de volksgezondheid opnieuw klappen krijgt omdat het schema van school, werk, sport en vrije dagen in het ongereede raakt.

Voor liturgisch gevoelige mensen is het natuurlijk wel aardig dat Pinksteren deze keer in de buurt komt van 'de eerstelingen van de oogst'. Dat is de gelegenheid waaraan dit feest zijn ontstaan ontleent. De nederdaling van de Heilige Geest was daarbij een extra premie. Door al die verspringende feesten blijft er nog iets over van de verrassingen die het leven ons pleegt te bieden. Er is al zoveel geplande eentonigheid in ons bestaan gestopt.

UIT HET HART

De smeekbede

Een beleving naar aanleiding van het muziekstuk '*Pieta, Signore!*' van Alessandro Stradella (1642-1682).

Als de inleiding begint overvalt mij een gevoel van weerstand. Ik wil me nog niet overgeven. Maar tijdens de inleiding word ik al milder omdat er een glimp van een oplossing geboden wordt in maat 13. Daarna komt gelijk weer een deel dramatiek en twijfel. Dan zet de sopraan in met de tekst '*Pieta, Signore*'. Dit is een smeekbede, alleen durf ik het nog niet uit te schreeuwen maar roep heel zachtjes 'alstublieft, Heer!'.

Na een voorzichtig begin van deze smeekbede volgt een deel waarin steeds meer vertrouwen op een goede afloop gevoeld wordt. Het is lieflijker en door de trillers wordt het luchtiger. Kan ik en mag ik dan toch geloven in een goede God, een God die mij niet straft maar genadig is?

Na het hoopvolle deel wordt het eerste deel herhaald. Het kan nu met meer vertrouwen over het voetlicht gebracht worden. Ziel en zaligheid en een diepe angst is blootgelegd alsof het een soort biecht was. Er is opluchting gegeven en de toekomst kan met meer vertrouwen tegemoet gezien worden. Hoewel de dynamiek dezelfde is, is de emotie eronder anders.

Kortom, het stuk druipt van dramatiek. Dat houdt in dat dramatiek en emotie in de muziek een functie hebben. Luisteraars ervaren dit klaarblijkelijk ook zo. Diverse keren hebben wij een reactie mogen ontvangen dat de muziek emotie opgeroepen heeft. Meestal toonden mensen zich zo geraakt en geroerd dat zij de tranen de vrije loop lieten. Als muzikant krijg je op zo'n moment het grootste compliment. Muziek is overbrengen van emoties. En het brengen van muzikale emotie kan ook zeer troostrijk zijn.

Als aansporing wensen wij alle muzikanten en (koor)zangers dat zij de combinatie tekst en muziek zelf doorleven en de emotie daarin ontdekken.

Een hartelijke muzikale groet van de orgelwichter van de Willibrordparochie van Ter Apel.

Christel Blanke

Orgelles op een monumentaal instrument?

Voor beginnende organisten of gevorderde organisten die zich willen verdiepen in liturgisch orgelspel en/of literatuurspel.

Leslocatie: de Sint Jozefkathedraal te Groningen, lesorgel: het engelse koororgel en/of het grote Maarschalkerweerdorgel.

Geïnteresseerd?: neem contact op met docent Sjoerd Ruisch, titulair organist van de St. Jozefkathedraal.

050-3185978 / 06-46062409 / sjoerdruisch@hotmail.com

Dhr. Tjallingii is beschikbaar als **dirigent/organist en cantor** in geval van nood. Dhr. Tjallingii is 5^e jaars Conservatorium (Schumann) en hij studeert orgel aan de Noord Nederlandse Orgelakademie (Stef Tuinstra te Groningen).

U kunt contact opnemen met het secretariaat Afdeling Pastorale Dienstverlening.

Tel. 050-4065888

Email: l.winter@bisdomgroningenleeuwarden.nl

Ook dhr. W. Jongma is beschikbaar als **dirigent** in geval van nood.

Tel. 0561-612662

Email: wjongma@kpnplanet.nl

Het uur is gekomen

t. Michel van der Plas
m. Joop Stokkermans

Vijfde zondag van de Veertigdagentijd

arr. Sjoerd Ruisch

1. Nu is het uur ge - ko - men van zijn ont - stel - te - nis; dat al zijn men - sen -

The first system of the musical score consists of three staves. The top staff is the vocal line, starting with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The middle and bottom staves are piano accompaniment, with the middle staff in treble clef and the bottom staff in bass clef. The music is in common time (C). The lyrics are written below the vocal staff.

dro - men Hem wor - den af - ge - no - men en die - nen dood - gaan is.

The second system of the musical score continues from the first. It consists of three staves: vocal line, piano accompaniment (middle staff, treble clef), and piano accompaniment (bottom staff, bass clef). The key signature changes to two sharps (F# and C#) in the middle of the system. The lyrics are written below the vocal staff.

2. Nu zal Hij moeten lijden
om ons van alle schuld
en schande te bevrijden.
Nu worden onze tijden
door eeuwigheid vervuld.
3. Nu zal Hij moeten sterven
graankorrel in de grond.
Bloed zal de aarde verven,
maar wij, wij zullen erven
van elke diepe wond.
4. Nu wordt het kwaad verdreven,
nu wordt ons arm bestaan
hoog op het kruis geheven
en deelt het in een leven
dat nooit meer zal vergaan.

(Overgenomen uit: “Evangelie Liederen”)

Jaarverslag koor 'Cantemus Domino' **Parochie H. Willibrordus Coevorden**

Het zangjaar van 'Cantemus Domino' volgt niet het kalenderjaar, maar heeft een werkseizoen van augustus tot het volgende jaar juli. Met 32 dames en 22 heren, samen het Grootkoor genoemd, was het weer een goed zangseizoen.

Op zondag 30 augustus 2009 was de feestelijke afscheidsdienst van pastoor Lukassen, die gedurende 25 jaar de parochie bediend had. In de 19^e eeuw was er een pastoor die nog langer in dienst van de parochie was. Een tweede plek in dienstjaren is echter ook zeer eervol. Vanzelfsprekend werd de scheidende pastoor een groots afscheid bereid, een eucharistieviering waaraan drie parochiekoren meewerkten.

De jaarlijkse oecumenische zondagmorgendienst was in de Gereformeerde kerk op zondag 18 oktober 2009. De gezangen waren overwegend uit de 'protestantse' traditie (jammer!) maar mooi omdat ze zo massaal werden meegezongen, ondersteund door een orgel op volle sterkte. De oecumene bestond hierin, dat de gereformeerde organist Jan Kamphuis (ook organist in de R.K. kerk te Dedemsvaart) variaties speelde over enkele Marialiederen. Allerheiligen werd gevierd met de 'Missa in honorem Sanctae Mathildis' van Hubert Cuypers.

Op zondag 8 november vierde de parochie het Willibrordusfeest, parochiepatroon, wederom opgeluisterd met het Grootkoor. Wat extra vermeld mag worden is de aanschaf van het mededelingenbord voor het koor, waarop ieder het zangprogramma kan zien.

Zaterdag 21 november: St. Caecilia. Weliswaar moest ze de viering delen met Christus Koning, maar ze kwam toch aan bod met het Caecilialied. Voor Christus Koning was psalm 93 'Koning is onze God' van Maurice Pirenne ingestudeerd, en ook psalm 96 'Zingt voor de Heer' waarbij de vierstemmige antifoon 'Laudate Dominum' omgedoopt is in 'Cantemus Domino', daarmee niet alleen recht doende aan de Heer, maar ook aan het koor, dat deze naam draagt. Ook werden jubilarissen in het zonnetje gezet. Met de Advent – als opening van een nieuw liturgisch jaar – werd

op verzoek van de pastoor ingevoerd wat al lang in het wekelijks missaaltje staat: de halleluja-acclamatie als inleiding op het evangelie.

In de kerstnacht 2009 zong het Grootkoor de 'Missa in d' van Michael Haydn en 'L'adieu des bergers' uit het kerstoratorium van Hector Berlioz.

Het nieuwe jaar 2010 kenmerkte zich ook door een groot aantal uitvaarten.

Op de zondagsdienst van 7 februari nam Henk Plasman afscheid als organist van de Hervormde kerk. Met hem heeft het koor in het verleden veel samengewerkt.

Van de veertigdagentijd is veel werk gemaakt. Het Grootkoor zong op zondag Laetare de mis van Casali, en op Palmzondag klonken als vanouds de antifonen Hosanna Filio David, Pueri Hebraeorum, Gloria laus en de hymne Vexilla Regis, de laatste afwisselend gregoriaans en meerstemmig.

De laatste weken van de Veertigdagentijd waren voor het koorlid Annie Soppe letterlijk een lijdenstijd. Op 16 maart overleed haar man Henk plotseling na een kort ziekbed. Hij was 80 jaar en 39 jaar koorzanger.

De laatste repetitie op 5 juli werd op een bijzondere manier ingevuld. Op initiatief van de bassen werd een vaartocht gemaakt naar Gramsbergen.

Gegevens verstrekt door Rein Veldhuizen, secretaris.

HET ORGEL IN DE VEERTIGDAGENTIJD

Het ‘Algemeen Statuut van het Romeins Missaal’ (2002), nr. 313 is duidelijk: ‘Tijdens de veertigdagentijd is het geluid van het orgel en van andere muziekinstrumenten alleen toegestaan ter ondersteuning van de zang. Uitgezonderd worden evenwel zondag *Laetare* (de vierde zondag van de veertigdagentijd), de hoogfeesten en feesten’.

Als concerterend instrument wordt het orgel in de Veertig Dagen dus het zwijgen opgelegd. Enerzijds voel ik daar wel iets voor. De voorbereidingstijd op Pasen is een periode van soberheid en dat mag ook best in het kerkgebouw tot uiting komen. Door ons een zestal weken te onthouden van versiering en orgelspel, zullen we daarna des intenser, met oog en oor en als aan den lijve, ervaren dat het Pasen is.

Maar van de andere kant – en veel collega organisten zullen dat met me meevoelen – er is zoveel prachtige orgelliteratuur, speciaal voor die periode geschreven. Een feestelijk naspel, de Fanfare van Lemmens, een Toccata van Dubois bijvoorbeeld, is in die paar weken van het liturgisch jaar uiteraard geen gelukkige keuze. Maar mooie bewerkingen van koralen voor de passietijd van Bach, Brahms en Reger of ‘Da Jesus an dem Kreuze stund’ van Samuël Scheidt of Variaties op ‘O Jesu soet’ van Albert de Klerk etc, etc, dat zou toch moeten kunnen. Door dit repertoire op de zondagen in de veertigdagentijd niet tot klinken te brengen, ontnem je de kerkgangers de kans op een stichtend moment. Een mooi koraal op het orgel spelen markeert de sfeer van deze bijzondere liturgische periode m.i. meer dan een orgel dat zwijgt.

Een dilemma dus? Het hangt er maar van af, of je liturgische voorschriften als een ijzeren wet ziet of als een richtingwijzer. Opvallend is dan dat in die andere voorbereidingstijd op een groot feest, de Advent, het gebruik van het orgel aan minder stringente regels gebonden blijkt.

Het Statuut formuleert in hetzelfde nummer daarover: ‘Tijdens de advent wordt het orgel en de andere muziekinstrumenten zo gematigd bespeeld dat het overeenkomt met het karakter van deze tijd en niet vooruitloopt op de volle vreugde van de Geboorte van de Heer’.

Zou dat ook voor de voorbereidingstijd op het vreugdevolle feest van Pasen geen goed en praktisch directief zijn?

Gerard Kock

Oproep

Verscheidene parochie- en koorbesturen hebben nog niet gereageerd op het schrijven inzake de herstructurering van de NSGV in het bisdom Groningen-Leeuwarden.

Zie het bestuurlijk bericht in Punctum 2009-2 of op de website www.nsgv.nl, bisdom Groningen-Leeuwarden, onder de rubriek ‘Nieuws’.

Zeer dringend verzoekt het bestuur van de diocesane NSGV dit alsnog en zo spoedig mogelijk te doen.

Donek

Nederlandse Sint-Gregoriusvereniging - DoNeK - Toonkamer

Voor informatie over Donek zie onderstaande adressen en telefoonnummers

Kromme Nieuwegracht 66 3512 HL Utrecht tel.030-2331010 e-mail: info@nsgv.nl of h.muskens@hetnet.nl

Het bijzondere van het gregoriaans

In Leeuwarden bevinden zich twee gregoriaanse scholæ: een mannengroep en een vrouwengroep. De mannen zingen keurig regelmatig in de Katholieke kerk. De dames echter doen de vreemdste dingen: er wordt natuurlijk gezongen in de katholieke kerk maar verder wordt er gezongen in de Oud Katholieke kerk, in een stiltecentrum van de Zen Boeddhisten, in bejaardenhuizen. Verder zingen de dames elk jaar een Gregoriaans Paasspel uit de twaalfde eeuw op diverse locaties. Op dit moment bereiden zij zich voor om in diverse kerken Gregoriaanse gezangen te gaan zingen tijdens een georganiseerde kerkentocht. Kortom: de variatie is heel groot maar ook uiterst boeiend. En dit trekt zo nu en dan ook een nieuwe dame aan. De dames zijn zeker niet allemaal katholieke dames. En dat is ook heel boeiend: veel dames zingen in dit koor vanwege de spiritualiteit van de gezangen. De nieuw bijgekomen dames echter schrikken echter na de eerste keer meezingen vaak wel: zij vinden de gezangen lastig, moeilijk, snappen niet goed waarom en wanneer er sneller of langzamer gezongen moet worden. En dreigen dan af te haken. Een ander koor vinden of vonden zij makkelijkere liederen hebben.

Wat is nu het probleem? Het Gregoriaans heeft geen maat, niet echt een ritme, het notenschrift is wat anders en daar komt bij dat we tegenwoordig de neumen hanteren. Dat zijn tekentjes uit de Middeleeuwen die aangeven hoe je een noot of een groep noten dient te zingen: vertraagd, sneller, met een bepaalde expressie enz.

Het komt er eigenlijk op neer dat je bij het Gregoriaans zingen de tekst moet lezen, de noten moet waarnemen, de neumen moet kennen, goed moet luisteren naar de anderen om op een gelijke manier mee te doen en tenslotte ook nog naar de dirigent moet kijken die uiteindelijk bepaalt hoe snel en hoe langzaam bepaalde zaken gezongen dienen te worden. Voor een heleboel mensen is dit een lastig gebeuren.

Wat ook erg van belang is, is de tekst want daar gaat het uiteindelijk om! Tekst en melodie vormen heel vaak één prachtige eenheid. De muziek is dan vaak zo dat de woorden, de zinsbetekenis vergroot wordt. Vandaar dat het van belang is dat de zangers ook weten wat ze aan het zingen zijn in de zin van betekenis. De teksten zijn namelijk altijd in het Latijn. Bepaalde woorden als Deus, Domine krijgen bijna altijd een extra klankgebeuren. Soms ook is de inhoud van de tekst per zin gevoelsmatig

anders en is de muziek ook anders. Al deze zaken dien je eigenlijk te weten om een Gregoriaans gezang naar behoren te kunnen zingen.

Tenslotte: (de problemen zijn nog niet helemaal op!) de Gregoriaanse melodieën kennen, historisch gezien, flink wat verschillende toonladders. En die toonladders hebben allemaal een eigen karakteristieke kleur.

Vandaar dat er melodieën zijn die lastig zijn te zingen voor de moderne mens. Ik heb weleens meegemaakt dat er een zangeres tegen me zei: “Die melodie is helemaal niet af” en dat had inderdaad te maken met het karakter van de melodie. Heel vaak wordt een dergelijke toonladder ook gebruikt bij een tekst die ook een dergelijk karakter heeft.

Na deze inleidende opmerkingen is het misschien handig om een volgende keer een element te nemen en dit wat uitvoeriger te bespreken.

Heel in het kort samengevat:
het Gregoriaans:

- is meditatief
- is toch ook expressief
vanwege de tekstuitdrukking
- kent een eenheid van tekst en melodie
- kent veel versierende elementen
- heeft geen maat en geen duidelijke ritme.

Kortom: niet eenvoudig maar wel de moeite waard.

Tot slot: ik heb al diverse cursussen gegeven mbt het Gregoriaans. Wellicht zou het ook niet zo gek zijn om in Groningen nog eens een cursus te organiseren.

Er zijn al wat liefhebbers die zich hebben opgegeven. Misschien ziet U iets dergelijks ook wel zitten? Geef U op!

Wim Gosens
Gregorianist
Contactadres: email: w.gosens@chello.nl
Tel. 058-2129243

Cursussen

De NSGV in het bisdom Groningen-Leeuwarden organiseert in principe geen cursussen voor (a.s.) dirigenten, organisten en koorzangers. Bij vragen daarnaar wordt altijd verwezen naar muziekscholen en cursussen in de regio. Wel organiseert zij studiedagen en kortlopende cursussen in samenwerking met andere diocesen en/of derden. Op dit moment is het NSGV-bestuur bezig te zich oriënteren voor de volgende cursussen:

Cantor cursus

Het landelijk bureau NSGV heeft materiaal ontwikkeld voor o.a. een cantor-cursus. Voorgesteld is om deze cursus te houden in de loop van 2011 voor ons bisdom in samenwerking met het aartsbisdom Utrecht. De inhoud van de cursus zal aangepast worden aan de behoeften in de regio Noord- en Midden-Nederland. Er worden echter wel voorwaarden aan deze cursus verbonden: het spreekt voor zich dat de dan opgeleide cantor zijn/haar diensten ten behoeve van de parochie stelt. Parochies, die in de toekomst kijkend, zien aankomen dat men niet of minder een beroep op de bestaande koren kan doen, doen er goed aan om ruimte in de vieringen te creëren voor de functie van een cantor en haar/hem de gelegenheid te geven een dergelijke cursus te volgen. Te zijner tijd hoort u meer over duur van de cursus, tijd, plaats en kosten. Een blijk van interesse voor een dergelijke cursus is alleen maar stimulerend om verder te gaan met de voorbereidingen.

Heeft u belangstelling dan kunt u dit laten weten via emailadres:

l.winter@bisdomgroningenleeuwarden.nl

tel. 050-4065888

Onderscheiding parochianen Walfriedparochie

Op zondag 20 februari j.l. zijn, tijdens een feestelijk gezongen kerkdienst, onze parochianen **Jan** en **Wil Dol** onderscheiden met de **Bonifatiuspenning en oorkonde** van het bisdom Groningen-Leeuwarden. De bisschop heeft de onderscheiding toegekend

vanwege langdurige en veelzijdige inzet voor kerk en Walfriedparochie.

Al sinds het ontstaan van de Walfriedparochie, in de Groninger wijk Lewenborg en later bij de bouw van de Emmauskerk is Jan Dol actief. Een van de veelzijdige dingen die Jan Dol heeft gedaan is dat hij al meer dan 25 jaar lid is van het Emmauskoor en daarvan zo'n 10 jaar voorzitter is geweest. Vorig jaar heeft hij met een aantal anderen nog het 25 jarig jubileum van het koor gevierd. Ook buiten het koor om heeft Jan Dol vele activiteiten voor kerk en parochie verricht waarvan misschien wel het hoogtepunt is het ontwerpen en bouwen van de klokkentoren!!

Zijn vrouw Wil Dol heeft ook al vanaf het ontstaan van de Walfriedparochie en het kerkgebouw een veelzijdige inzet gehad, met name het beheer, onderhoud, kosterwerkzaamheden en verhuur van kerkruimten doet en deed zij vele jaren.

Vanaf deze plaats nogmaals van harte proficiat met deze onderscheiding.

Namens het parochiebestuur,
Jan van den Hende, secretaris.

Jubilea

Bolsward

St. Franciscuskoor van de parochie H. Franciscus

61 jaar dhr. E. Zijlstra

60 jaar dhr. G. Ketelaar

40 jaar dhr. H. Bouwmeester

40 jaar dhr. H. Bosma

Coevorden

Cantemus Domino koor van de parochie St. Willibrordus

40 jaar mw. L. van Riel-Suurling

40 jaar mw. A. Ahlers-Bleijswijk

25 jaar dhr. H. Eggen

Rectificatie:

In de vorige Punctum worden de jubilarissen vermeld van het Ceaciliakoor uit de parochie Coevorden. Dit had moeten zijn uit de parochie **Steenwijksmoer**

Groningen (H. Martinus)

St. Jozefkoor van de parochie H. Martinus

25 jaar dhr. M. A. Kamphuis

12½ jaar dhr. A. J. H. I. Wilkens

Gorredijk

Pauluskoor van de parochie H. Paulus

25 jaar mw. E. Ros-de Wit

45 jaar jubileum Pauluskoor d.d. 21 januari 2011

Joure

St. Ceaciliakoor van de parochie H. Mattheüs

25 jaar mw. A. de Ree-Schouten

60 jaar dhr. P. Kramer

Lemmer

St. Ceacilakoor van de parochie H. Willibrordus

50 jaar dhr. A.J. van der Berg

Musselkanaal

Antoniuskoor van de parochie H. Antonius van Padua
25 jaar mw. M.T. Hoezen

Nieuw Schoonebeek

Gemengd St. Ceacilakoor van de parochie H. Bonifatius
60 jaar dhr. H. Assen

Winschoten

St. Vituskoor van de parochie H. Vitus
25 jaar dhr. G.J. Maagd
30 jaar dhr. A.H. van Keulen
30 jaar dhr. J.H. van Keulen

St. Ceaciliakoor van de parochie H. Vitus
25 jaar mw. H.A.M. Maagd-Deiman
meer dan 25 jaar dhr. H.G. Teuben
meer dan 40 jaar mw. T. M. Klipman-de Nijs
meer dan 40 jaar mw. M. Grol-Schut
meer dan 40 jaar dhr. A.G.A. Steneker
meer dan 40 jaar dhr. W.E. Deiman

Bij het secretariaat van de Nederlandse Sint-Gregoriusvereniging in het Bisdom Groningen-Leeuwarden komen regelmatig meldingen binnen van vacatures van dirigenten en organisten, zowel voor een vast dienstverband als voor tijdelijke waarneming en vervanging bij ziekte of langdurige afwezigheid.

Zelden slaagt het bestuur hierin succesvol te bemiddelen omdat zij niet beschikt over de benodigde gegevens.

Het bestuur roept daarom

dirigenten en organisten m/v

op om zich te melden bij het secretariaat (adres: zie binnenzijde achterpagina van Punctum).

Van hen wordt verwacht dat ze bereid zijn om naast hun reguliere, voor kortere of langere tijd repetities en vieringen te leiden en begeleiden, en/of in voorkomende gevallen te vervangen.

Wij verzoeken alle koorsecretariaten de volgende gegevens te mailen naar: sjoerdruisch@hotmail.com (onderwerp: nsgv)

Parochie:

Plaats:

Naam koor:

Secr:

Tel nr. secr.

e-mail adres:

Het mutatieformulier kunt u vinden op de website van de NSGV.

Hier kunt u uw wijzigingen op aangeven.

**Samenstelling van het bestuur van de Nederlandse Sint-Gregoriusvereniging
in het Bisdom Groningen-Leeuwarden**

W.B. Jongma (0561) 61 26 62	Secretaris, beheer onderscheidingen Mosheide 14, 8471 VT Wolvega wjongma@kpnplanet.nl
J. Alferink (0513) 62 74 46	Diocesane Werkgroep Liturgie, plv. lid Hoofdbestuur Aanspreekbaar voor de samenwerkingsverbanden: Drachten e.o., Bergum/Dokkum/Ameland, Vier Samen. Bielzen 45, 8441 AW Heerenveen alferink-j@hetnet.nl
W.P. Gosens (058) 212 92 43	Aanspreekbaar voor de samenwerkingsverbanden: Franeker e.o., Wytgaard e.o., Leeuwarden, Noordendorpstraat 55, 8922 JJ Leeuwarden w.gosens@chello.nl
H.H.J.M. Limberger (050) 301 39 31	Aanspreekbaar voor de samenwerkingsverbanden: SPNG, Groningen Ceresakker 1, 9781 KJ Bedum hhjmlimberger@home.nl
A.G. Buter (058) 289 40 90	Penningmeester Menaldumerstraat 29, 8913 EW Leeuwarden agbuter@kpnmail.nl
S. Ruisch (050) 318 59 78	Eindredactie Punctum Haddingestraat 21H, 9711 KB Groningen sjoerdruisch@hotmail.com
Vacature Vacature	voorzitter vertegenwoordiger samenwerkingsverbanden Gaasterland, Sneek e.o., Bolsward e.o., NOP, joure e.o.
Vacature Vacature Vacature	vertegenwoordiger samenwerkingsverband Kanaalstreek vertegenwoordiger samenwerkingsverband SPOG vertegenwoordiger samenwerkingsverbanden Assen e.o., Meppel e.o., Klazienaveen e.o., IBE, Coevorden, Schoonebeek e.o.

Secretariaat: Nederlandse Sint-Gregoriusvereniging in het
Bisdom Groningen-Leeuwarden
(050) 406 58 88 Ubbo Emmiusingel 79, 9711 BG Groningen
i.winter@bisdomgroningenleeuwarden.nl

website: info@nsgv.nl.

Landelijk secretariaat Nederlandse Sint-Gregoriusvereniging:

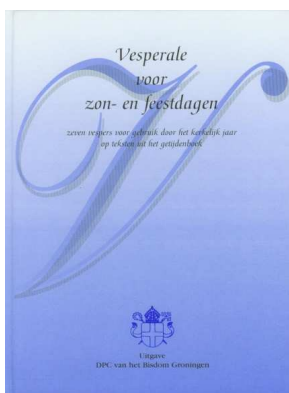
Kantoor NSGV: Kromme Nieuwegracht 66, 3512 HL Utrecht
(030) 23 31 010 info@nsgv.nl, tel. 030-2331010

Kopij voor Punctum jaargang 24 nummer 2, die zal verschijnen in juli 2011, dient uiterlijk 30 juni 2011 per post of e-mail bij het redactieadres aanwezig te zijn. Voor het redactieadres: zie het colofon op de binnenzijde van de voorpagina. De eindredactie behoudt zich het recht voor om artikelen in te korten.

Uitgave van het bisdom Groningen-Leeuwarden:
Vesperale
Vesperale begeleidingsboek

Zeven vespers voor gebruik door het kerkelijk jaar op teksten uit het
getijdenboek
Muziek: Frits Haaze en Johan Elzinga

Gratis te verkrijgen tegen verzendkosten:
Telefonisch: 050-4065888
e-mail: l.winter@bisdomgroningenleeuwarden.nl
schriftelijk: Ubbo Emmiusingel 79
9711 BG Groningen

©NSGV in het bisdom Groningen-Leeuwarden, maart 2011